

## Personlige opplevelser.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

113544

Jeg er født 28/11 1908 i Sulitjelma. Far var gruvearbeider, en av de dyktigste minerere Sulitjelmaverket har hatt i sin tjeneste. Under oppvoksteren i gruvebyen, som i min barndom gikk under navnet "Lapplands helvede", grunnet alle finske, svenske og norske rallare, hadde jeg rik anledning til å se den grusomme behandling, som ble gruvearbeiderne (slavene) tildelt, med følge selvmord eller glemsel i brennevinsflasken med slagsmål og drap og alskens ugudelighet. Fra min tidligste barndom lærte jeg av min gudfryktige, avdøde mor å ta avstand fra dette og ble medlem av D. N. T.'s barneavholds- lag og etter konfirmasjonen medlem av Sulitjelma kristelige Ungdoms- forening. Min musikalske mor var en glødende arbeider både for avholdssak, ytre og indre misjon. Jeg tok god middelskoleeksamen 1925 og eksamen fra Trondhjems tekn. Mellemsskole's elektrolinje 1930 med HK 1,93. (Jeg var den eneste av skolens elever på de tre linjer elektro, maskin og bygning som fikk 1.0 i dobbelt bokholderi til ek- samen). Etter arbeidsløshet avbrutt av småjobber, reiste jeg i 1935 til Oslo og gjennomgikk ettårig gymnasium ved Otto Treiders Handels- skole. Jeg fikk 1.17 i HK til Handelsfagprøven og 1.48 i HK til hovedeksamen. Av 260 elever var vi 8 elever som fikk 4 enere i dob- belt bokholderi til de to eksamener.

Juni 1936 stod jeg med testamentet i lommen, men uten bekjent- skaper her i Oslo. Jeg gikk rundt og spurte etter arbeid. Endelig fikk jeg en jobb i et revisjonsfirma. Avtalen med direktøren var at jeg skulde få lønn etter mitt arbeid. I 8 dager utførte jeg alt forefallende arbeid mens direktøren tok seg noen dagers ferie, og som alltid gjorde jeg mitt arbeid punktlig og ordentlig. Etter de 8 dag- ene skulde jeg ha lønn. Direktøren satt og regnet en lang stund med resultat kr. 2,48 !!! Det var min første gasje i hovedstaden. Fra før kjente jeg meget godt til den skammelige utnyttelse av de ar- beidsløse, men slik "lønn" kunne jeg ikke leve av. Uheldigvis fikk jeg no gjennom Otto Treider sommervikariat i bokholderiet i Kris- tiania Bank og Kreditkasse. 31. august var det slutt der og så kom noen trøsteløse uker med stempling på Oslo Arbeidskontor. Min da- værende vertinne, fru ing. Skatteboe, som døde av slag i februar 1937 var min gode ånd, som gjorde alt for å trøste å hjelpe meg og gjen- nom hennes formidling fikk jeg begynne i kraftforrevisjonen i Statens Kornforretning 8. oktober 1936. Dessverre viste det seg senere at der var en kynisk behandling av oss enslige funksjonærer med oppsi- gelse om våren, ofte til fordel for venner og bekjente av de høyeste funksjonærer i ledelsen. Jeg ble oppsagt hvert år til 1941, men ved formidling av kasserer Krogh og revisjonssjef Normann, hvilke menn jeg står i takknemlighetsskjuld til, fikk jeg arbeide som som- mervikar i Kornforretningens regnskapsrevisjon. Slik at de ikke godt kunne nekte meg å fortsette i kraftforrevisjonen om høsten, men man- ge ble sjaltet ut hvert år, bl. a. den tidligere kjente skøyteløperen Asbjørn Steffensen, familieforsørgeren cand. jur. Sundvold, en dyk- tig og kjekk landbrukskandidat osv. 19. februar 1940 ble jeg kallt inn til direktør Hillestad, som sa at til våren skulle han sørge for at jeg skulle bli sjaltet ut og han beviste sin onde hensikt med å komme med slike beskyldninger mot meg at jeg kunne ha sunket gjennom gulvet av skam - hvis de hadde vært sanne. Men bakvaskere hadde formodentlig vært ute - som så ofte ellers.

Men så kom 9. april. Personalsjefen m. fl. rømte, så jeg fikk arbeide i fred den sommeren. Det er ikke underlig at jeg personlig følte det som om at tyskerne kom som min redningsmann. Etterhvert kom så sjefene tilbake, da krigen i Norge var slutt, og til jul ble jeg og 11 andre oppsagt, deriblandt kaptein Erling Rudsar, som sloss i krigen så lenge kampene foregikk i det sydlige Norge. Han begynte i S. K. samme dag som meg 8. okt. 1936, og han hadde fått samme be- handling som meg med oppsigelser etc. 23. juni 1941 begynte jeg som revisor i A. T., min første faste stilling etter å ha vært opsagt 15 ganger i alt fra de forskjellige midlertidige jobber. Her arbeide- det jeg til kapitulasjonen, og jeg tør si det var de fire beste år i mitt liv. Tenk hver morgen å kunne gå til et fast arbeid!! Jeg har stort sett sjelden sett en slik kameratslig ånd som hersket innen A.T. Det er et av de mørke kapitler i nåtidens mørke at in- stitusjonen A.T. ble ødelagt.

Sommeren 1940 benyttet jeg min 4 ukers ferie til å sykle Norge rundt (Oslo-Kristiansand-Stavanger-Jøssingfjord-Haugesund-Voss-Sogn-Møre--Trøndelag og Nordland - sydover over Kvikne-Rondane-Lillehammer-Oslo) for ved selvsyn å se og høre hva som hadde foregått under krigen. En arbeidskamerat Harald Hammerstad, en prektig og dyktig mann, som hadde bodd og arbeidet mange år i Mexico og Spania var nasjonalsosialist. Han viste meg sin lille medlemsbok i N.S. med bilde og sa at en slik en måtte være kjekk å ha på min lange, en-somme tur som legitimasjon om f. eks. et uhell skulle inntreffe på turen (Det var før legitimasjonskortene ble innført). Den 22. juli 1940 meldte jeg meg derfor som medlem i Nasjonal Samling med et par kroner i årskontingent og fikk straks utlevert medlemsbok. Jeg må bemerke at jeg aldri hadde vært medlem av noe politisk parti. Jeg var medlem av Oslo Avholdslag og K.F.U.M. Jeg har aldri brukt tobakk eller alkohol. At N.S. skulde få noe mere å si enn de andre politiske partier, ante jeg selvfølgelig ikke noe om den gangen (juli 1940). Videre skal bemerkes at jeg hele mitt liv har vært pasifist og reagert mot det vanvidd som heter krig og militærvesen og innsett at det bare er bibelens sannheter omsatt i praksis som kan redde menneskene fra undergangen. Den eneste konge jeg anerkjenner er Kristus. For Gud er konger presidenter, direktører, kontormenn, grøftegravere, biskoper og husmenn bare fortapte syndere, som bare Kristi blod kan frelse til livet heime hos Gud. Derfor er det hasligste ord jeg vet det lille ordet på fire bokstaver - ordet m a k t. Med hvilken rett har et menneske lov til å mishandle sine medmennesker?

Den 27. juli startet jeg på min lange sykkeltur. På turen snakket jeg med en mengde mennesker om krigen våren 1940. Mitt inntrykk jevnt over var at de norske og polske soldater hadde opptrått mest udisiplinert av alle, tyskerne best. Jeg har bare gode minner om de tyske offiserer og soldater jeg kom i berøring med på turen. De var alltid ytterst hjelpsomme og elskverdige. Sent en kveld kom jeg til en hytte på Saltfjellet. Da jeg skjønte der var folk, gikk jeg inn for å spørre om jeg kunne få ligge der i min sovepose. Det var tyske soldater som holdt til der. De ga meg mat og viste meg all mulig omsorg. Da jeg lå der, kunne jeg ikke med min beste vilje forstå at de var mine "fiender". Det inntrykket har aldri senere forlatt meg. Gjennom de 5 okkupasjonsår har aldri en tysker sagt et ondt ord til meg, skjønt jeg alle år har fartet vidt omkring i landet på min sykkel.

Jeg ble stående som medlem etter 25. september, skjønt jeg som pasifist var og er imot vold av enhver art. Min mening var at det også gjaldt at de gode mennesker var med og satte sitt preg på N.S. Jeg var selvsagt sterkt imot jødearrestasjonene og stansen av det 75 år gamle "Menneskevennen", organ for Det norske Totalavholdsselskap, samt ellers behandlingen av avholdsfolket ved å stryke statsbidraget til D.N.T. etc. Desember 1943 sluttet jeg derfor å betale kontingent til N.S. Jeg har aldri hatt noe tillitshverv i partiet. Jeg hadde ikke engang underskrevet medlemsboken min.

8. mai ble kontorene i A.T. stengt av Hjemmefronten. De følgende dager er best skildret i engelskmannens Douglas Reed's bok: "Vanviddets Verden" der han skildrer hva som foregikk i Wien under tyskernes anneksejon av Østerrike mars 1938.

13. mai syklet jeg for å besøke min tante og onkel på Kongsberg. Jeg hadde ikke annet legitimasjonskort enn tjenestebevis som viste at jeg var ansatt i Departementet for Arbeidstjeneste og Idrett. Det var nok til å bli arrestert av Hjemmefronten under passkontroll ved Kongsberg. Jeg ble kroppsvisitert, sålene revet opp i skoene, og ellers behandlet som en storforbryter. I tre uker ble jeg sittende sammen med 50 mann i et ungdomslokale i Øvre Sandsvær. Av overgrepene kan jeg nevne: gjentatte straffeeksesjoner. En søndag formiddag under gudstjenestetiden ble vi alle kommandert til å løpe etter en bakkede landeveg med geværpipene i ryggen. Da det blandt fangene var folk helt opp i 70 årsalderen, er det forklarlig at mange tilslutt stupte og ble liggende på vegen, men Hjemmefronten med sine pistoler jaget dem videre. Til slutt kom vi til en fotballplass, hvorved et svart favnvedlag lå oppstallet. Dette ble vi fanger

satt til å bære ca. 100 m. børtover og stable opp, men da det var gjort måtte vi bære hele vedlageret tilbake på sin gamle plass!!! Blandt

fangene befant seg Sandsvørs dyktigste tømmerhogger, men en skulde tro at hans dyktighet kunne tjent samfunnet bedre enn på denne narraktige måte. Mens vi holdt på med dette, ble en ung gutt på 17 år dømt til hele tiden å løpe fram og tilbake med vedtrærne fordi han hadde begått den store "forseelse" bare å bære et favnvedtre ad gangen. At han tilslutt ikke orket mer er vel ikke rart. Å, hvor jeg syntes synd i ham og ønsket at jeg hadde makt til å stoppe sadismen!

En natt i totiden våknet vi (vi lå på gulvet som sild i en tønne) av at en mann i 60 årene ble ført inn av vaktene og måtte legge seg på en skammel. Neste dag spurte jeg ham hvorfor han var blitt arrestert. "Jo, fordi jeg under visitasjonen da jeg kom syklende forbi her ble funnet i besiddelse av en eske tyske sigaretter. Jeg har aldrig vært medlem av N.S." Men om dagene kunne vi stå i vinduene og se vaktene tigge hele pakker sigaretter av tyskerne, som stadig bilte forbi fra den nærliggende Heistadmoen. Vi ble bl. a. også satt til å arbeide på Kongsberg idrettsplass. Det var stridt uten mat fra kl. 8 morgen til 18 em. første dagen. Senere fikk vi litt knekkebrød en gang på den tiden. Jeg trillet jord med trillebår. Engang rettet jeg ryggen et øyeblikk mens en annen fange bad om å få kaste på etpar skuffer jord på den fulllastede trillebår. Da kom straks en lang fyr og stakk maskinpistolen opp i ansiktet mitt og sa i en brutal tone: "Hva står du og glaner etter?" Dette viser den sadistiske behandling fangene ble tildel.

Etter 3 ukers forløp ble vi sendt til fylkesskolen i Rollag i Numedal. Der holdt vi på å sulte fordervet. Vi fikk 3 tynne skiver brød om morgenen og likeså om kvelden + svartkaffe. Lite og dårlig middagsmat. Råtne poteter ofte. Ved en skjebnens til skikkelse havnet jeg på samme rom som min onkel skogforvalter Røkkum, som etter oppfordring fra Landbruksdepartementet hadde stått som et fullstendig passivt medlem av N.S. Han ble sittende "inne" 4 mdr. Her i Rollag ble vi også sendt til arbeide på idrettsplasser. St.Hansnatten ved 3 tiden styrtet flere fulle vakter inn på et rom og ropte: "Opp! Dere skal skytes!" I Rollag var det ca. 110 fanger, fra mange bygder med flere ordførere, deriblandt legpredikanten Pytte, ordfører i Ytre Sandsvær. De sa at under hele krigen var ingen blitt arrestert hverken av tyskerne eller N.S. i deres bygd, men no var en mengde arrestert bare på mistanken om medlemsskap i N.S. En traust bonde satt sammen med meg over en måned før han ble løslatt. De hadde ikke kunnet finne hans navn i kartoteket! Mistanken skrev seg vel fra at han hadde hatt omgang med sin N.S. nabo. Men våronna var ødelagt for ham.

Som nevnt befant seg blandt fangene Buskeruds kjendte legpredikant bonde og ordfører i Ytre Sandsvær, den 70 årige Pytte. Han hadde for bedret herredets økonomi fra en gjeld på kr. 400000.- i 1940 til aktive på 300000.- i 1945. Etter mange bønner fikk han tillatelse til å holde andakt søndag form. for fangene på sitt rom (fangene satt inn låst i de forskjellige klasserom), men etter et par andakter ble dette nektet. Noen annen geistlig eller kristelig betjening fantes ikke. Aviser var forbudt.

Den 29. juni fikk jeg ordre om å gjøre meg reiseklar. Etter visitasjon gikk det pr. bil til Kongsberg, hvor jeg satt en times tid på celle i fengslet der inntil jeg ble sendt videre pr. bil til Viktoria Terrasse. Første natten måtte vi sitte oppe i et venterom som var fullpakket med fanger, både menn og kvinner. Her traff jeg den mishandlede major Tryggve Gran under hans passasje fra mørkecellen på nr. 19, hvor han satt i 42 døgn, til Ilebu. Politiet var meget elskverdige, som de alltid var når jeg var i berøring med dem. Jeg spurte vakthavende politimann om å få lov til å ringe heim til min kone. "Ja, versågod", svarte han. Jeg hadde akkurat oppnådd forbindelse, da en av Hjemmefronten kommer inn og roper helt rasende: Å, vil du la være telefonen!" Hjemmefronten oppførte seg alltid som pøbler, mens jeg hadde på følelsen at det blå politi skammet seg over hele greia, hver gang jeg kom i berøring med dem under mitt fengselsopphold. Politiet vilde løslate meg, da min medlemsbok i N.S. viste at

jeg hadde betalt medlemskontingent til desember 1943, men at den ikke var underskrevet av meg engang. Sent lørdag kveld kom jeg i "forhør" av Hjemmefronten. De ringte til opplysningssentralene sine. De første stedene hadde de ikke mitt navn forstod jeg, men siste sted fikk de opplysninger. "De var tilstede på A.T.'s matmagasin under sabotasjeaksjonen 12. februar?" - "Ja det var jeg sammen med 40 andre," svarte jeg. "Ilebu", sa anføreren, og jeg ble ført til celle. Der lå vi to mann på en brisk om natten. Søndag em. 1. juli ble vi kjørt til Ilebu. Der måtte vi stå med nesen mot muren i porten under visitasjonen, hvor vi ble ribbet for penger og verdisaker og papirer av det jeg hadde igjen etter at vaktene hadde tatt en del av mine penger det første sted jeg satt fengslet.

Jeg kom på barakke 7. 12. juli kom jeg i forhør, hvor jeg fikk høre at jeg skulde ha "angitt" den revolverbanden som plyndret A.T.'s matmagasin. Denne ble nemlig tatt av tyskerne dagen etter overfallet og flere av dem skutt. Jeg hadde ikke det ringeste kjennskap til banden, hvilket jeg også sa fra om. Så hørte jeg intet mere før jeg fikk beskjed om at jeg skulde i byretten 25. september. Min "forsvarer" sakfører Erling Lie kom til Ilebu etpar dager før og han fortalte at det var en anonym anmeldelse på meg for å ha angitt revolverbanden. Jeg er personlig overbevist om at det er en hevnaakt fra forvalter Marius Sagen på A.T.'s matmagasin fordi jeg som revisor hadde oppdag- et at det var blitt borte 4500 brød og fettmerker, som forvalteren hadde ansvaret for og hadde anmerket det som min plikt var, skjönt han forsøkte å overtale meg til å la være. Jeg har senere hørt at han var hjemmefrontmann.

I byretten sa jeg min mening om hele historien. Aktor innrømmet at påtalemyndigheten ikke visste hvem som hadde anmeldt meg, altså at anmeldelsen var anonym! Jeg ble da heldigvis frifunnet for "angiveriet", men selvsagt skrev avisene overskrifter som: Angiver i byretten, uten et ord om at jeg ble frifunnet. 2 damer i gården hvor jeg bor, var innkallt som vitner. Den ene, fru Johansen, har senere fortalt meg at aktor spurte henne: "Tror De at Gleng er angiver?" "Nei", svarte hun. "Det tror ikke jeg heller", svarte aktor. Så var det det passive medlemsskapet igjen. Det ble påstått at jeg var medlem til krigens slutt. Jeg henviste til min medlemsbok, som myndighetene hadde fått av meg. Men dommeren kunne opplyse at medlemsboken ikke lå ved saken. Enten var den somlet bort eller den var fjernet med vilje, da den var for godt bevis for meg.

Rettsbetjenten sa til meg i ventetiden før domsavsigelsen: "Hadde De satt inne 3 mdr. vilde det blitt tre, 4 bli fire, men nå har De satt inne snart 5, så da blir det fem mdr. Ganske riktig. "Dommen" lød på 5 mdr. + rettighetstap 1-4 i 10 år, men ikke et øre i "bot" eller "erstatning". Dommer Breien syntes formodentlig at 5 mdr. fengsel var nok for passivt medlemsskap 1940 - 43. Så gikk turen til Ilebu for å sone de resterende 14 åagene.

Andre, som hadde vært på Ilebu fra kapitulasjonen, får fortelle mer utførlig om forholdene der, men jeg vil nevne at da jeg kom til Ilebu 1. juli, kjente jeg næsten ikke igjen mange av mine venner fra for to mdr. siden, da de bare var blitt skinn og bein. Dette er lett å forstå når en hører at fangene hadde minnet i vekt opptil 17 kg på knappe 2 mdr., skjönt enhver vet at en ikke var fet etter 5 krigs- år. Jeg forstod straks at uten adgang til mere mat vilde jeg sulte. Gjennom en venn, kom jeg meg inn i kjøkkengjengen. Her fikk jeg orget mye mat, både til meg selv og andre av mine lidelsesfeller. Bl. a. hjalp jeg operasanger Henry Alf og major Tryggve Gran, som ikke tålte dårlig mat. Jeg klarte å orge mangan godbit fra "smørgås"-kjøkkenet. Fra kjøkkenvinduene så jeg den berømte straffeeekseriseringen i slutten av juli med ålingen og skytingen etter fangene, som også 2 svenske journalister tilfeldigvis kom til å overvære, likeså komponisten David Monrad-Johansen's advokat. Blandt de som måtte være med på ålingen over den ca. 50 meter brede, med pukkestein besatte appellplassen, var min ca. 50 år gamle venn pelsmaker Lindrup. Da fanger som befant seg ved plassen, opprørt over synet av sine lidel-

sesfellers åling over den spisse pukkstein med maskinpistoler i ryggen, begynte å rope: fy! fy!, begynte vaktene å skyte etter fangene. Fangene måtte selvsagt løpe å gjemme seg. Selv løp jeg fra kjøkkenet til min barakke mens skuddene knallet.

Stadig var det generalappeller natt og dag på timevis. Bare i uken før jeg ble løslatt (11. oktober), var det 3 nattappeller da hele leiren måtte stå oppstilt på appellplassen i mange timer fordi at en fange var rømt. Men morgenappell fant sted til vanlig tid og fangene måtte arbeide som slaver som vanlig. Ofte rykket sterkt bevæpnede vaktstyrker ut og gjennomtrålte barakkene og tvang fangene med maskinpistoler ut på arbeid utenfor leiren, selv om de var syke eller været ufyselig. Og slikt kalles varetekt! Jeg minner om bokhandler Omtvedt, som ble skutt gjennom magen, da han under arbeid på Akershus vilde hvile seg et øyeblikk. Min romkamerat Walter Solberg ble under vedhogst på Skøyenåsen i september stilt opp mot en vegg og 5 skudd avfyrt omkring hans hode, hvoretter han måtte sitte på huk i en time med armene strakt rett ut. Dette ble bevitnet av de 4 andre tilstedeværende fanger. Rapport ble innsendt til fængselsstyrelsen. Det ble visstnok konstantert at vedkommende smørgåsvakt neppe var helt normal. Når vi som var i kjøkkentjenesten, tømte ut avfall, kom ofte fanger og grov i dem i håp om å finne noe spiselig.

Etter 1. september ble det noe bedre med mat, idet vi fikk graut som tillegg i kosten. 28. september fikk vi pålegg (pultost) for første gang. I midten av august fikk vi første gang sende censurert brevkort til våre pårørende. Vi fikk da også lov til å lese "Morgenposten", som ble utdelt de forskjellige rom. Senere fikk vi også lov til å låne bøker fra leirbiblioteket. Mange av fangene hadde tidligere satt på Grini. Alle sa at det var atskillig bedre den tiden. De hadde både radio (høytaler), aviser og fikk ta imot besøk og pakker.

Etter "dommen" skulde jeg løslates klokken 12 den 10. oktober. Jeg meldte fra til registreringskontoret, men de svarte at de ikke hadde fått melding om en eneste dom! Inspektør Hallgren skulde undersøke forholdet. Dagen og natten gikk, men neste formiddag kom et bud med en rød seddel hvor det stod at jeg skulde overføres til Oslo Kretsfengsel. Jeg må tilstå at jeg syntes at det no begynte å gå for vidt. På mine spørsmål om forklaring av det nye overgrepet fikk jeg bare hånlige svar. Jeg fikk bare ordre om å pakke. 3 politibetjenter kom for å kjøre meg til Åkebergveien. Major Trygve Gran, min venn, fikk høre om min avreise og han kom til porten for å si farvel. Han var blitt operert på øyenaavdelingen på Rikshospitalet, da han var blitt skadet under oppholdet i mørkecellen på nr. 19. Han hadde med mørke briller og stokk, psykisk og fysisk nedfor. En aften kom jeg var ute og leide på ham, møtte vi en ung mann. "Godaften" sa han. "Er det ikke major Trygve Gran?" "Jo", svarte han. Den kvelden spurte så om ikke majoren kunne huske ham N.N. fra trefningen ved bro i Valdres i april 1940. Jo, no husket Gran ham. "Er det ikke underlig å tenke på at de som kastet geværene og flyktet, går no og passer på oss, mens vi som opptok kampen ved broen, går her som fanger?" lucker jeg blant annet at den kjekke unge mann sa.

Trygve Gran gjorde meg den ære å komme for å si farvel til meg. Han rakte fram sin hånd, og jeg gjorde selvsagt det samme. En av "smørgåsene" klappet da til meg og ropte rasende til politimennene: "Sørg for at han får 14 dagers vann og brød på Åkebergveien!" Mange fanger overvar scenen, så de har senere fortalt meg at de trodde at jeg var blitt putt på celle. En av dem sa også at det var en av de verste sadistene jeg var kommet ut for. Merk at dette hendte et døgn etter at jeg skulde vært løslatt!

Da jeg kom til Åkebergveien bad jeg om forklaring på grunnen til at jeg ikke var blitt løslatt. "Det er jo det vi skal undersøke" ble det svart. Jeg ble ikke ført inn i fængslets bøker, bare putt inn i en ventecelle. Etter 3 timers forløp ble celledøren åpnet og en vokter sa at jeg skulde gå. Ingen undersøkelse ble foretatt. Heller ikke fikk jeg noe løslatelsesbevis. Rasjoneringskortene mine

fikk jeg først utlevert etter næsten 8 dagers forløp etter en mengde arbeid med myndighetene.

Endelig var jeg fri, et døgn og fire timer etter "dommen"s fullbyrdelse.

Da jeg kom heim, fikk jeg høre at 3 hjemmefrontmenn hadde vært i min leilighet ca. 25. mai på "husundersøkelse". De stjal med seg av mine eiendeler, deriblant et armbåndsur med lenke, som hadde tilhørt min avdøde mor, til en taksert samlet verdi av kr. 1018.- Jeg sendte derfor anmeldelse til kriminalpolitiet med krav om erstatning, men jeg har til dags dato intet hørt derfra. Pakke med undertøy, strømper etc., som jeg hadde sendt heim fra Viktoria Terrasse til vask, var ikke kommet fram. Samlet tap som jeg har lidt, dreier seg om ca. 1100 kr. direkte, medregnet de kontanter vaktene stjal.

Første hilsen i frihet var oppsigelse av leieforholdet av min leilighet, som ble kjøpt i fellesskap av min bror, noværende læge Kåre Christoffersen og meg i 1938. (obligasjonsinnskudd kr. 6000.-) Høsten 1944 ble jeg enstemmig valgt som revisor av leieboerne i Thereseget, 14 for å revidere brennelsregnskapet. Ulovlig hadde bestyreren oppført kr. 1200.- for mye. Enstemmig ble jeg av leieboerne valgt til å ta meg av saken videre. Etter mye arbeide var saken endelig bragt i havn til leieboernes fordel idet Prisdirektoratet i mars 1945 dømte gårdeieren til å refundere leieboerne det for mye beregnede beløp. Som takk for dette hadde leieboerne rottet seg sammen og forlangt oss kastet ut av leiligheten, og gårdeieren hadde mot sin vilje måttet sende oppsigelse. Jeg måtte gå til byretten med stevning, men da min bror kom til Oslo i januar og fikk snakket med eieren, trakk han oppsigelsen tilbake. Dette ble bekreftet overfor politifullmæktig cand. jur. Ragnvald Selmer-Anderssen. Men forfølgelsen fortsatte. 25. januar fikk jeg skriv fra Oppgjørskontoret at nemnda i møte den 21/1-46 hadde gjort vedtak om "avståing av 1 leilighet tilhørende Dem i Thereseget. 14<sup>V</sup>". Slik står saken no.

I brev av 7. ds. fra Oslo Telefonanlegg oppsies mitt abonnement på telefon nr. 91162 til den 25/2-46. Min bror og jeg anskaffet telefonen i 1938 og har siden punktlig betalt regningene. Og dette 4 mdr. etter at "dommen" er avsonet! Og enda snakkes det om Rettsstaten Norge!

Jeg har aldrig sett noen arrestordre, ikke fått noe løslatelsesbevis, aldrig sett noe skriftlig om noen dom. Det eneste skriftlige jeg har fått fra myndighetene er brev fra Erstatningsdirektoratet datert 29. november 1945 sålydende:

Herr Alf Magne Gleng, Thereseget. 14. Oslo.

#### Ad. Deres medlemskap i NSR

Da påtalemyndigheten har besluttet å unnlate påtale mot Dem i anledning av ovennevnte forhold, skal man hermed meddele at disposisjonsforbudet for Deres vedkommende er hevet.

Erstatningsdirektoratet

Johs. Risting  
(sign)

En skulde derfor tro at det jeg har skildret bare har vært en drøm, men det er nok dessverre den nakne virkelighet.

P.T. arbeider vi 4 mann med heimeindustri i min leilighet om formiddagen og 3 av oss er avisbud om em. Den første lønn etter 20. april 1945 mottok jeg 15. januar med kr. 55.75 som avisbud. Jeg har kone og et barn å forsørge. Skjønt jeg har 9 års allsidig praksis som revisor, ser det håpløst ut å få arbeid, fordi jeg har vært passivt medlem av Nasjonal Samling.

-----

At jeg har skildret dette så utførlig er fordi at forstandige mennesker skal forstå hvor meningsløst urettferdig mange av Samfunnets beste individer er blitt behandlet i vårt "demokratiske" land. Vi har i denne tid aldri fått noen som helst forespørsel eller tilbud fra noen kristelige eller humanitære organisasjoner om hjelp. Jeg har stemplet på Oslo Arbeidskontor siden oktober, men aldri fått noen henvisning til arbeid. Men hvis vi bare får beholde leiligheten og telefonen, slik at vi får arbeidsro med heimeindustrien, håper jeg at vi skal slippe å falle samfunnet til byrde, mens vi venter at positive menn og kvinner kan få overbevist de maktthavende at landet er dårlig tjent med å forfølge sine beste borgere i likhet med hva som ble gjort under kristendomsforfølgelsene i de første århundrer.

En kan ofte tvile på at en lever i et kristent samfunn.

Gud er mitt vitne på at de ~~angitte~~ opplysninger er i overensstemmelse med virkeligheten.

Oslo, 11. februar 1946.

Alf Gleng.  
(sign)

#### Etterskrift.

Siden det ovennevnte ble skrevet har følgende ting hendt. I juni sluttet vi med heimeindustrien, da priskontrollen fastsatte alt for låg pris på de staburene vi laget. Vi tjente gjennomsnittlig kr. 30.- pr. md. de 5 mdr. vi holdt på. I juli syklet jeg en tur til Jotunheimen og foretok en spennende og stuebasiert tur rundt i høgfjellet, som jeg elsker. Bl. a. besteg jeg Galhøpiggen alene i snøstorm. Å hvor deilig det er å få vise at en kan klare å gjøre ting som de ferreste andre kan klare, uten å bli hindret av mer eller mindre onde mennesker. Guds mektige natur gir ro i sinnet! Jeg fikk også prøve elementenes raseri i form av en sykklon med skypumpstorm og regn alene i en fjellkløft. På en fjellstue hjalp jeg til bl. a. med vedhugging. Avskjedshilsenen var at en slik hjelpsom og flink turist nok aldri kom dit mer.

I august syklet jeg til Fannusjøen og plukket multer. Ellers plukket jeg bringebær og ~~korn~~ blåbær og senere tyttebær. I slutten av august skaffet min bror meg jobb som gårdsbestyrer hos en venn av seg som hadde gård i Lardal i Vestfold. Avtalen var at vi først skulle prøve en md. Selv var mannen herr Rasmus Wiig sjelden heime, da han arbeidet med en oppfinnelse i Drammen. Sjelden har jeg sett et slik rothus som der, men jeg gikk løs på oppgaven med å rydde opp og sette i stand alt som var forsømt. Der var et drivhus med 760 tomatplanter. I 1945 råtnet hundrevis av kg grunnet avsetningsvanskeligheter, men jeg ordnet med leveranse til en grønnsakforretning i Oslo, hvis innehavere også hadde gjestet Iilebu. En dag spurte barnepleiersken meg, som var storjøsning, om jeg hadde vært medlem av NS, hvilket jeg ikke benektet. Alle nasister skal straffes strengt, sa hun. Jeg svarte om hun ikke skjønnte at med en slik mentalitet vilde det uvegerlig føre til en ny krig. Ja, da får det heller bli krig, svarte hun. Hun rapporterte videre til fru Wiig, og jeg fikk noen ubehagelige dager. En dag Wiig var heime, kalte han meg inn til seg. "De har en halv time til å gjøre Dem klar til avreise," sa han. Jeg repliserte at det var 3 dager igjen av den avtalte måneden, så jeg syntes det måtte være fornuftig å benytte disse til å avslutte gårdsregnskapet som jeg førte, samt få kornet i hus, samtidig som jeg da kunne reise på en mindelig måte.

Jeg kunne da si til gårdsguttene og naboene at jeg skulde reise ett å ha vært der den avtalte tid (en md.). Men nei. Det var bare å komme seg avgårde. Wiig kjørte meg til Oslo i sin bil, som han har kjøpt billig etter general Frølich-Hanssen, da han selv skulde til Oslo. I farten glemte jeg mine barbersaker m. m. Tross parring og at han gjentatte ganger var og leverte tomater i nevnte fruktforretning i gaten, hvor jeg bor, enda jeg ved min avreise fant å måtte opplyse Wiig om at innehaverne var NS, innleverte han det meste av de etterglemte saker i forretningen først etter 1½ md. forløp.

Under krigen anvendte jeg mine ferier til frivillig innhøstningsarbeide på gårder, og jeg reiste no til en bonde i Spydeberg, hos hvem jeg straks fikk arbeid med innhøstningen. Der arbeidet jeg til 12. november. Like etterpå snakket jeg med en venn av meg Aasmund Ungen, og da han hørte at jeg no var arbeidsledig, var han vennlig å tilby meg arbeid som regningsbud ved hans forlag og an-  
røsdsekantor, dessverre ikke fast, men i juletrafikken. Der har jeg siden arbeidet. Foruten å tråle forretninger, kontorer, fabrikker og verksteder Oslo og omegn rundt, har jeg vært 4 dager i Drammen i samme øyemed. Det er interessant å komme rundt og se hvordan arbeidslivet pulserer. Men stadig brenner dette spørsmålet i min huf: Hvorfor er samfunnsordningen slik at ikke a l l e mennesker som vil og kan arbeide, skal få lov til å arbeide?

Jeg har no stemplet i over et år på Oslo Arbeidskontor. Første gang at jeg har fått henvisning til arbeidsgiver, var no den 3. des da jeg ble henvist til "Norske Alliance", hvor de skulde ha et bud og kontormann, men jeg ble bare møtt med at stillingen allerede var besatt. Jeg husker at Arbeiderpartiet hadde en valgfilm i 1936 under sin agitasjon for hele folket i arbeid, hvor en arbeidsløs, som forgjeves hadde søkt stillinger, utbryter: "Besatt, besatt, hele verden er besatt!" Dette er nok sannheten.

Gårdsbestyreren har etter påtrykk fra etpar leieboere nektet å frafalle oppsigelsen av mitt leieforhold, så denne oppsigelsen befinner seg blandt de 645 husleiesakene ved Oslo byrett.

Slik er stillingen idag.

Det er ofte vanskelig å forstå Tads veger. Tiltross for at tiltallet med R. Wiig, var 17. gang jeg ble oppsagt eller mistet arbeidet, ikke på grunn av uædelighet, men fordi jeg våget å hevde min overbevisning, som jeg alltid har bygget på sannhet og rett, på alt som er rent og godt, alt i alt på k j e r l i g h e t e n s evangelium, som jeg alltid forsøkte å forkynde i mine radioandakter under krigen, så har Gud gitt meg kraft til med god samvittighet å kunne si: Jeg hater ingen, for de vet ikke hvad de gjør. Tvertimot er jeg glad for at jeg ved selvsyn har fått se hvad som har foregått bak pigstråden etter kapitulasjonen, og jeg angrer nesten på at jeg ikke ble sittende "inne" en stund etter at jeg ble arrestert av Stapo i august 1944 etter anmeldelse fra en kvinne. Men gang ble jeg løslatt etter en halv dags forløp, da jeg kunne bevise mitt alibi, men jeg kunne ikke bare meg for å si min mening til vedkommende kvinne etter min løslatelse (politiet oppga nemlig hvem angiveren var). Bakvaskere har jeg alltid foraktet. Men hadde jeg blitt sittende inne en stund, kunne jeg no ved selvopplevelse sammenligne fengselsforholdene før og etter kapitulasjonen. De som har prøvet begge deler, sier nemlig at forholdene just ikke har vært bedre etter kapitulasjonen, tvertimot v e r r e. Som omtalt foran ble jeg nemlig sittende inne hele 5 mdr. som følge av en a n o n y m anmeldelse, skjønt jeg alltid har forsøkt å gjøre godt og rett mot alle.

Mitt eneste ønske har alltid vært å kunne få en stilling hvor jeg kan få arbeide i fred. Skal det aldrig lykkes? Finnes det ingen arbeidsgivere, som forstår å verusette plikttroskap, avholdenhet og arbeidssomhet? Det er underlig å lese dagens avis og forordene på hurtigbuteskipet "Lofoten" under dens turer med "gjenreisingsarbeidere" på tur sydover fra Finnmark med fyll og soektakel, slik at Vinmonopolet nå stenge både i Tromsø og i

Trondheim. Hvor lenge skal samfunnet være tjent med å nytte slike folk, mens røkterne, dyktige og pålitelige mennesker skal gå og slenge av en eller annen av samfunnet laget grunn?

Tilslutt vil jeg nevne at jeg i januar skrev til pastor H. E. Wisløff og omtalte de virkelige forhold på Ilebu. Jeg fikk svar datert 17. januar 1946. Bl. a. skriver han: "På høieste hold har jeg undersøkt personlig dette som De nevner. At 2000 mann skulde ha fått beri beri på Ilebu er nok ikke tilfelle.--- Jeg vil prøve å ta Dem med i mine bønner." Jeg gikk da til den forhenværende sjefen for Bedriftshygienen på Ilebu og fikk følgende attest:

Attest.

På foranledning opplyses at sommeren 1945 (juli - august) tok Ilebu Helsesråd opp statistikk over beri beri blant fangene på Ilebu. Resultatet viste at ca. 50 % av fangene hadde beri beri. Totalbelegget var den gang ca. 3500 fanger. I enkelte brakker var det over 70 % som hadde beri beri.

Hertil kommer en hel del fanger som var blitt løslatt eller overført til andre fangeleirer før statistikken ble opptatt.

Oslo, den 6. februar 1946.

Per Løken (sign)

sjef for Avdelingen Brakke- og bedriftshygien ved Ilebu Helsesråd sommeren 1945.

Personlig har jeg sett kurvene over de forskjellige sykdommene på Ilebu og kan bekrefte major Per Løkens attest.

En avskrift av denne attest sendte jeg pastor H. E. Wisløff og bad om å få en personlig samtale med han. Betsende nok har jeg ikke fått noe svar.

Trendelen ruller grusomhetens hjul videre for å sitere biskop Berggrav. Er det intet håp for en lysning i det mørke som ruger over jorden?

Oslo, 3. desember 1946.

*alf sleng*  
Alf Sleng.